

Partille kommun

Rektorn vid Björndammens skola F-5

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Björndammens skola F-5
i Partille kommun

Tillsyn i Björndammens skola F-5

Skolinspektionen genomför tillsyn i Partille kommun under hösten 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Björndammens skola F-5 besöktes av Skolinspektionen den 3 december 2013.

Fakta om skolan

Björndammens skola ligger i Partille kommun. Skolan är uppdelad i två skolenheter, varav Björndammens skola F-5 utgör den ena. Enheten leds av en rektor. Vid tillsynsbesöket företrädde skolledningen av en ställföreträdande rektor (stf rektor) tillika rektor för Björndammens skola 6-9.

Björndammens skola F-5 har totalt 315 elever fördelat på 53 elever i förskoleklass och 262 elever i årskurserna 1-5. Verksamheten är organiserad i två arbetslag, F-2 och 3-5. Samtliga klasser är åldershomogena utom årskurserna 1-2 som är åldersintegrerade, så kallade montessoriklasser.

Skolenheten har inte redovisat någon bedömning av måluppfyllelsen för årskurs 3 i den verksamhetsredogörelse som Skolinspektionen tagit del av. Enligt Skolverkets senast tillgängliga statistik är andelen elever i årskurs 3 som nått kravnivån i respektive nationella ämnesprov läsåret 2012/13 lägre än riksgenomsnittet. I ämnet matematik har 58 procent av eleverna vid Björndammens skola årskurs 3 nått kravnivån i ämnet matematik jämfört med rikets 68 procent. Andelen elever som nått kravnivån i de nationella ämnesproven i ämnet svenska i årskurs 3 var 66 procent vid skolenheten jämfört med 78 procent för riket.

Helhetsbedömning

Tillsynen visar att det måste bedrivas ett systematiskt och dokumenterat kvalitetsarbete som tar sin utgångspunkt i måluppfyllelsen på enheten. Skolenheten behöver analysera kunskapsresultaten på en övergripande nivå för att kunna göra de förändringar som krävs för att ge alla elever möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Då många elever vid skolenheten har annat modersmål än svenska och enligt lärarna behöver följa kursplanen i ämnet svenska som andraspråk i stället för i ämnet svenska, måste rektor se till att de elever som behöver följa kursplanen i ämnet svenska som andraspråk får undervisning enligt kursplanen för detta ämne och att beslut fattas om detta för varje elev. Skolinspektionen finner det allvarligt att skolenheten saknar tydliga rutiner och beslut tagna av rektor om vilka elever som ska läsa svenska respektive svenska som andraspråk. Det är

viktigt för eleverna att läsa efter rätt kursplan och dessa elever ska också få sina kunskaper bedömda gentemot kunskapskraven för detta ämne.

Vid skolenheten finns elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och som är i behov av särskilt stöd. Tillsynen visar att rektor, beroende på den arbetsgång som tillämpas vid skolenheten, inte alltid informeras om att det finns elever som riskerar att inte nå kunskapskraven som minst ska uppnås. Behovet av särskilt stöd utreds då inte eller utreds av lärarna men utredningen kommer inte till rektors kännedom förrän efter lång tid. Rektor måste även se till att behovet av studiehundledning på modersmålet för de elever som är i behov av detta utreds och erbjuds vid skolenheten. Ett arbete med att utveckla och förtydliga rutinerna vad gäller elevens behov av och rätt till särskilt stöd är dock påbörjat vid enheten vid tillsynsbesöket.

Utgångspunkten för skolenhetens organisering av undervisningen inte alltid är lärarnas utbildning och det finns lärare vid enheten som inte har utbildning för den undervisning de ska bedriva. Skolinspektionen betonar vikten av att elever får undervisning av lärare som har utbildning för de ämnen de undervisar i.

Skolinspektionen konstaterar vid tillsynen att stf rektorn visar stor medvetenhet om skolenhetens brister och har en tydlig ambition och vilja att utveckla verksamheten. Skolenheten har påbörjat utvecklingsarbete inom ett flertal områden, bland annat vad gäller den inre organisationen och verksamhetens måluppfyllelse, och stf rektor och personal visar engagemang i detta arbete vid Skolinspektionens besök. Skolinspektionen ser positivt på detta arbete. De elever Skolinspektionen intervjuat berättar att de trivs med sin skola och sina lärare och att lärarna stöder dem i deras kunskapsutveckling. Dock önskar eleverna att studieron blir bättre under lektionerna. Rektorn måste se till att det råder studiero i alla klasser.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudmannen måste åtgärda. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Partille kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 9 april 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Trygghet och studiero

Bedömning

Partille kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero
- Det ska vid varje skolenhet finnas en plan mot kränkande behandling som anger de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling det aktuella året samt innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts

Motivering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Vidare anger skollagen att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete mot kränkande behandling. Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Vid intervjuer med stf rektor, lärare, elevhälsa och elever uppger samtliga att eleverna inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Stf rektor uppger att det förekommer såväl grovt språk och verbala kränkningar som fysiskt våld mellan eleverna vid skolan. Stf rektor säger att det finns en otrygghet bland personalen hur olika händelser hanteras och att det oftast blir "brandkårsuttryckningar", men att ordningsregler nu utarbetats under medverkan av eleverna på skolan och att dessa håller på att implementeras. Lärarna bekräftar att den bristande studieron är ett bekymmer. Även elevhälsan uppger vid intervju att studieron är dålig, men att införandet av ordningsregler har bidragit till att situationen blivit något bättre. Eleverna vittnar samstämmigt vid intervju om att det är stökigt under såväl lektioner som raster, men de berättar också att de känner till och accepterar ordningsreglerna, som de nyligen varit med och utarbetat, och att de vet vad som händer om de bryter mot reglerna.

Skolinspektionen har inför tillsynsbesöket tagit del av skolans likabehandlingsplan för läsåret 2012/13, tillika plan mot kränkande behandling. Någon aktuell plan mot kränkande behandling för skolenheten finns inte vid tillsynsbesöket. Planen för 2012/13 är gemensam för de två skolenheterna vid skolan och det framgår inte tydligt vilken skolenhet som avses vad gäller kartläggning, åtgär-

der, uppföljning och dokumentation. Den gemensamma planen innehåller ingen redogörelse för eller uppföljning av föregående läsårs påbörjade eller genomförda åtgärder. Planen används inte systematiskt i det förbyggande arbetet vad gäller kartläggning, dokumentation och åtgärder uppger elevhälsan vid intervju.

Av utredningen framgår att utbildningen vid Björndammens skola F-5 inte är utformad på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Vidare framkommer att skolenheten saknar aktuell plan mot kränkande behandling och att den plan som finns vid skolan inte uppfyller författningarnas krav då den inte utgår från skolenhetens förutsättningar och behov. Därutöver saknar planen kartläggning och redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts samt åtgärder som ska genomföras. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 3 §, 6 kap. 6 och 8 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Särskilt stöd

Bedömning

Partille kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Eleverna ska få det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver
- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller att eleven har andra svårigheter i sin skolsituation ska anmäla det till rektor
- Rektor ska se till att behovet av särskilt stöd utreds skyndsamt
- Om en utredning visar att en elev inte behöver särskilt stöd, ska rektorn besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas
- Skolan ska ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det

Motivering

Enligt skollagen ska det anmälas till rektorn om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogram beslutas av rektorn. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Enligt skolförordningen ska en elev få studiehundledning i sitt modersmål, om eleven behöver det. Enligt läroplanen har rektor ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.

Lärarna uppger att rektor och elevhälsan inte alltid informeras om alla elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Vidare uppger lärarna att de har elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och att dessa elever inte får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver. Till exempel nämner lärarna att de har elever med omfattande behov av lärarstöd i matematik och i läsinlärningsprocessen, men att skolans inre organisation vad gäller tillgång till speciallärare i matematik, en lugn lärmiljö och gruppstorlekar inte ger möjlighet till detta särskilda stöd trots att utredningen visat att eleverna har behov av detta. Lärarna uppger vidare att om en lärare befärar att en elev riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska läraren utreda och vidta alla åtgärder i samverkan med arbetslaget. Om läraren och arbetslaget gjort allt och problematiken kvarstår lyfts ärendet i elevhälsan och i samband med detta fattar rektor beslut om åtgärdsprogram. Vid intervju med lärarna framgår det att denna arbetsordning innebär att den anmälan, som enligt skollagen ska göras till rektor om det befäras att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen, inte alltid görs och att elevens behov därför inte utreds skyndsamt. Elevhälsan uppger att de är osäkra på om alla de elever som är i behov av särskilt stöd har åtgärdsprogram som beslutats av rektor och om eleverna får det stöd de är i behov av. Elevhälsan uppger vidare att det generellt är den enskilda lärarens ansvar om eleven får särskilt stöd eller ej och hur detta stöd utformas och att det är läraren som gör utredning och då oftast utan elevhälsans medverkan. Stf rektor uppger vid intervju att det vid skolenheten finns många elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska nås och att arbe-

tet med särskilt stöd är ett utvecklingsområde vid skolenheten vad gäller rutiner, resurser och organisering.

Stf rektor uppger att han inte fattar beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram om det genom utredning framkommer att eleven inte är i behov av särskilt stöd. Stf rektor uppger att skolan nyligen tagit fram rutiner som bland annat ska användas för att anmäla till rektor om elever kan vara i behov av särskilt stöd men att rutinerna inte ännu följs till alla delar. Stf rektor berättar vidare att samtal förs i arbetslagen kring definitionen av särskilt stöd till skillnad från den anpassning av undervisning till elevernas behov som varje lärare ansvarar för, vilket stf rektorn menar kan leda till att det blir tydligare när åtgärdsprogram ska utarbetas eller inte. Lärarna uppger vid intervju att det finns elever som behöver studiehandledning i modersmålet vid skolenheten, men där behovet inte utretts och att eleven då inte får studiehandledning. Stf rektor att han inte vet om någon elev har behov av eller ges studiehandledning på modersmålet, då behovet inte är utrett.

Av utredningen framgår att det på skolenheten finns elever som inte får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver. Utredningen visar vidare att rektor inte fattar beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram om utredningen visar att eleven inte är i behov av särskilt stöd. Vidare framgår det av tillsynen att rektor inte alltid informeras om att en elev riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och att behovet av särskilt stöd då inte skyndsamt utreds så att rektor kan besluta om åtgärdsprogram. Utredningen visar att behovet av studiehandledning på modersmålet inte utretts, trots att det vid skolenheten finns elever som har behov av det. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8-10 §§ skollagen,

5 kap. 4 § skolförordningen

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Partille kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektor ska ta ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen
- Rektor ska ta ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat

Motivering

Enligt skollagen ska det på skolenhetsnivå genomföras ett kvalitetsarbete som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Vidare anger skollagen att det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Enligt läroplanen har rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan, det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Stf rektor uppger vid intervju att kunskapsresultat inte har sammanställts och utvärderats vid skolenheten och att uppföljning av skolans resultat i förhållande till de nationella målen inte har gjorts eller dokumenterats. Stf rektor uppger vidare att eftersom skolan saknar ett dokumenterat kvalitetsarbete med utvärdering av resultat saknas även beslut om åtgärder för att utveckla verksamheten. Kommunen har ett digitalt uppföljningssystem för sammanställning av kunskapsresultat, men detta har ännu inte använts. Stf rektor uppger vidare att han uppfattar det som om kvalitetsarbetet inte tidigare varit prioriterat vid skolenheten och att skolan saknar system för att informera huvudmannen om konstaterade utvecklingsbehov. Stf rektor och lärare uppger att de tagit fram så kallade teamplaner i arbetslagen som ska styra de områden som behöver utvecklas. Dessa områden utgår enligt stf rektor och lärare inte från dokumenterade utvärderingar av resultat. Stf Rektor kan dock vid intervju berätta om det systematiska kvalitetsarbete som man planerar att genomföra vid skolan.

Lärarna bekräftar att man på skolenheten inte genomför något dokumenterat systematiskt och strukturerat kvalitetsarbete som innefattar uppföljning, analys och åtgärder utifrån skolenhetens resultat i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Lärarna berättar att de tillsammans inte gjort någon analys av kunskapsresultaten i årskurs 3 i de ämnen som har nationella kunskapskrav för att ta reda på orsak till måluppfyllelsen för att kunna göra de förändringar som krävs.

Av utredningen framgår att skolenheten i sitt utvecklingsarbete inte utgår från en utvärdering av skolenhetens resultat. Det saknas samlad dokumentation av skolans resultat och kvalitetsarbetet genomförs inte systematiskt och strukturerat utifrån enhetens resultat genom att enheten sammanställer och utvärderar resultat, planerar, följer upp och utvecklar utbildningen i förhållande till de nationella målen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

4 kap. 4-6 §§ skollagen,

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Omfattning och resurstillgång**Bedömning**

Partille kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Eleverna ska få undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarnas krav

Motivering

Enligt skolförordningen ska undervisning i svenska som andraspråk, om det behövs, anordnas för elever som har annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som tagits in från skolor i utlandet och invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. Undervisningen i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska.

Vid intervju uppger lärarna att många elever vid skolenheten är i behov av att följa kursplanen i svenska som andraspråk, men att ingen elev följer denna kursplan. Vid skolenheten finns dock elever som får undervisning av behörig lärare i svenska som andraspråk och att eleverna då lämnar den ordinarie undervisningen i olika omfattning för att få undervisning av denna lärare, uppger stf rektor och lärare. Eleverna går till denna lärare när de behöver det och det finns elever som i stort sett har all sin svenskundervisning där, enligt stf rektor. Stf rektor uppger vidare att han inte har fattat några beslut om huruvida elev ska följa kursplanen i ämnet svenska som andraspråk i stället för i ämnet svenska. Stf rektor säger vid intervju att det råder otydlighet kring ämnet svenska som andraspråk vid skolenheten, men att det finns elever som är i behov av undervisning i detta ämne.

Av utredningen framgår att det finns elever som inte får den undervisning som de har rätt till eftersom det finns elever som inte följer kursplanen för svenska som andraspråk trots att de har behov av detta. Rektorn har inte fattat beslut om att elever ska läsa enligt kursplanen för svenska som andraspråk och ämnet svenska som andraspråk ersätter inte ämnet svenska för eleverna. Skolinspektionen vill påminna om att undervisningen i det svenska språket måste bedrivas enligt kursplanen för svenska som andraspråk för de elever som behöver det och dessa elever ska också få sina kunskaper bedömda gentemot kunskapskra-

ven för detta ämne. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

1 kap. 11 § skollagen

5 kap. 14-15 §§ skolförordningen

I ärendets slutliga handläggning har jurist Julie Svane och undervisningsråd Kristina Svensson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Magnus Haglund
Enhetschef

Mona Ericsson
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.